

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 6. do 9. septembra 2011. godine, donijela je

ODLUKU

I

Graditeljska cjelina – Crkve svetog Vinka Paulskoga u Sarajevu proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik se sastoji od zgrada crkve, samostana, škole, pripadajućeg unutrašnjeg dvorišta i pokretnog naslijeđa koje čini deset drvenih skulptura (ostaci oltara).

Nacionalni spomenik nalazi se na zemljištu označenom kao k.č. 1793/1, 1793/2, 1793/3, 1793/4, 1793/5, 1799, 1800/1, 1800/2, 1800/3, 1800/4, 1802/1, 1802/2 i 1802/3, k.o. Centar Sarajevo IV (novi premjer), odnosno k.č. 190, 194 i 399, k.o. Sarajevo XXXIX; k.č. 398, 376, 229, 206, 350, 207, 101, 208, 33 i 192, k.o. Sarajevo XLVIII (stari premjer), z.k. uložak br. XXXIX/41, XXXIX/151, XXXIX/196; dio XLVIII/114, XLVIII/174, XLVIII/244, XLVIII/245, općina Centar, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik primjenjuju se mjere zaštite, utvrđene Zakonom o provođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, ustanovljene u skladu sa Aneksom 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Službene novine Federacije BiH, br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati finansijska sredstva za izradu i postavljanje informacione ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

S ciljem trajne zaštite nacionalnog spomenika, utvrđuju se sljedeće mjere zaštite koje se odnose na prostor definiran u tački I stav 3. ove odluke:

- Dopušteni su isključivo konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi tekućeg održavanja i radovi koji imaju za cilj prezentaciju spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo) i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nadležna služba zaštite);
- Prilikom radova na konstruktivnoj sanaciji, konzervaciji i restauraciji koristiti u najvećoj mogućoj mjeri izvorne materijale i vezivna sredstva;
- Izvršiti geomehaničko ispitivanje tla i statičku analizu temelja crkve i drugih objekata cjeline;
- Dopuštena je adaptacija prostora Samostana i Škole u cilju njegovog prilagođavanja savremenim potrebama (instalacije grijanja i drugi radovi vezani za enterijer), pod uvjetom da se sačuvaju stilske karakteristike objekta, uz odobrenje nadležnog ministarstva i stručni nadzor nadležne službe zaštite;
- Zabranjena je gradnja objekata u unutrašnjem dvorištu kojima se remeti statički, konstruktivni, fizički, komunikacioni i oblikovno-kompozicioni integritet graditeljske cjeline;
- Potrebno je izvršiti konsolidaciju konstruktivnih dijelova Crkve svetog Vinka Paulskoga i Samostana i stvoriti uvjete za uspostavljanje stanja u kojem su se nalazili prije njihovog oštećenja;
- Vlada Federacije dužna je da osigura uvjete za izradu projekta sanacije prostora unutrašnjeg dvorišta i sanira štetu nastalu izgradnjom podzemne garaže.

Utvrđuju se sljedeće **mjere zaštite za pokretno naslijeđe** iz tačke I stav 2. ove odluke (u daljnjem tekstu: pokretno naslijeđe):

- Vlada Federacije osigurat će odgovarajuće fizičke i tehničke uvjete za čuvanje pokretnog naslijeđa;
- Sve intervencije na pokretnom naslijeđu treba izvršiti stručno lice, uz elaborat koji odobrava federalno ministarstvo nadležno za kulturu (u daljnjem tekstu: ministarstvo nadležno za kulturu) i stručni nadzor službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine;
- Izlaganje i ostali vidovi prezentacije pokretnog naslijeđa na području Bosne i Hercegovine vršit će se na temelju uvjeta koje utvrdi ministarstvo nadležno za kulturu.
- Nadzor nad provođenjem mjera zaštite pokretnog naslijeđa vrši ministarstvo nadležno za kulturu.

IV

Iznošenje pokretnog naslijeđa iz Bosne i Hercegovine nije dopušteno.

Izuzetno od odredbe stava 1. ove tačke, dopušteno je privremeno iznošenje pokretnog naslijeđa iz Bosne i Hercegovine radi prezentacije ili konzervacije, ukoliko

se utvrdi da konzervatorske radove nije moguće izvršiti u Bosni i Hercegovini, odnosno ako se procijeni da se konzervacija u inozemstvu može izvršiti kvalitetnije, brže i jeftinije.

Odobrenje u smislu prethodnog stava daje Komisija, ukoliko nesumnjivo bude utvrđeno da to neće ni na koji način ugroziti pokretno naslijeđe.

Komisija u svom odobrenju za privremeno iznošenje pokretnog naslijeđa iz Bosne i Hercegovine utvrđuje sve uvjete pod kojima se to iznošenje može izvesti, rok za povrat u Bosnu i Hercegovinu, kao i zaduženja pojedinih organa i institucija za osiguranje tih uvjeta, te o tome obavještava Vladu Federacije, nadležnu službu sigurnosti, carinsku službu Bosne i Hercegovine i javnost.

V

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti u dijelu u kojem su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

VI

Svako, a posebno nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe, suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VII

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, nadležnom ministarstvu, nadležnoj službi zaštite i općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra, radi provedbe mjera utvrđenih u tač. II - VI ove odluke i nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VIII

Danom donošenja ove odluke, sa Privremene liste nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 33/02, «Službeni glasnik Republike Srpske», broj 79/02, «Službene novine Federacije BiH», broj 59/02 i «Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH», broj 4/03) briše se nacionalni spomenik upisan pod rednim brojem 525.

IX

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web stranici Komisije (<http://www.kons.gov.ba>).

X

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

XI

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u «Službenom glasniku BiH».

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedavajuća Komisije

Ljiljana Ševo

Broj: 07.3-2.3-77/11-24
7. septembra 2011. godine
Sarajevo

O b r a z l o ž e n j e

I – UVOD

Na osnovi člana 2. stav 1. Zakona o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, ustanovljene u skladu sa Aneksom 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, "nacionalni spomenik" je dobro koje je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa čl. V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 33/02), sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira da li je za to dobro podnesen zahtjev.

Družba sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga – Provincija Majke divne iz Sarajeva podnijela je, dana 25.01.2011. godine, Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika, peticiju/prijedlog za proglašenje Crkve svetog Vinka Paulskoga, M. Tita 42 u Sarajevu, nacionalnim spomenikom BiH.

Družba sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga – Provincija Majke divne iz Sarajeva je dana 03.02.2011. godine, Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika, podnijela peticiju za proglašenje Crkve svetog Vinka Paulskoga, Samostana, KŠC Sarajevo – Srednje medicinske škole i Poliklinike „Sv. Vinko” u Sarajevu, nacionalnim spomenikom BiH.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika donijela je odluku o stavljanju Crkve svetog Vinka Paulskoga u Titovoj ulici u Sarajevu na Privremenu listu nacionalnih spomenika pod nazivom Kapela sv. Vite, redni broj 525.

Graditeljska cjelina – Crkve svetog Vinka Paulskoga u Sarajevu nalazi se u sklopu ambijentalne cjeline ulice Maršala Tita u Sarajevu, koja se nalazi u okviru Gradske ambijentalne cjeline Sarajeva, upisane na Privremenu listu, pod rednim brojem 546.

U skladu sa odredbama Zakona, a na osnovi člana V stava 4. Aneksa 8. i člana 35. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, Komisija je pristupila provedbi postupka za donošenje konačne odluke za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom.

Izjava o značaju dobra

Graditeljska cjelina – Crkve svetog Vinka Paulskoga u Sarajevu posjeduje veliku ambijentalnu i historijsku vrijednost u okviru gradske ambijentalne cjeline ulice Maršala Tita. Crkva svetog Vinka predstavlja najstariju očuvanu katoličku crkvu iz austrougarskog perioda u Sarajevu.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji prethodi donošenju konačne odluke o proglašenju, izvršen je uvid u:

- dokumentaciju o lokaciji imovine i sadašnjem vlasniku i korisniku dobra,
- podatke o dosadašnjoj zakonskoj zaštiti dobra,
- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući i opis i fotografije, podatke o oštećenjima u toku rata, podatke o intervencijama na restauraciji i drugoj vrsti radova na dobru, itd.,

- historijsku, arhitektonsku i drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu korištenja dokumentacije u sklopu ove odluke.
- U skladu sa članom 12. Zakona o implementaciji odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika utemeljene na osnovi Annexa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, za potrebe vođenja postupka proglašenja kulturnog dobra nacionalnim spomenikom BiH:
  - o Dopisom br. 07.3-35.2-8/11-11, od 28.01.2011. godine, zatražena je dostava dokumentacije i stavovi u vezi proglašenja Crkve svetog Vinka Paulskoga u Sarajevu od: Arhiva BiH, Federalnog ministarstva prostornog uređenja i okoliša; Zavoda za izgradnju Kantona Sarajevo; Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Kantona Sarajevo, Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajeva, Historijskog arhiva grada Sarajeva, Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga iz Sarajeva i općine Centar;
  - o Federalno ministarstvo prostornog uređenja dopisom broj 03-23-2-125/11 od 02.02.2011. godine je odgovorilo da ne raspolaže podacima vezanim za Crkvu svetog Vinka u Sarajevu;
  - o Zavod za zaštitu spomenika u sklopu Federalnog ministarstva kulture i sporta je odgovorilo dopisom broj 07-40-4-391-1/11, od 07.02.2011. godine, u kojem se kaže da dobro nije bilo prethodno zaštićeno;
  - o Stav vlasnika iznesen je u podnesenoj peticiji.

Na osnovi uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Graditeljska cjelina – Crkve svetog Vinka Paulskoga u Sarajevu locirana je duž Šenoine ulice, a sa sjevera, odnosno juga ograničena ulicama Titovom i Branilaca grada. Crkva i Samostan pripadaju južnom nizu Titove ulice na uglu sa Šenoinom, dok se na jugu nalazi Škola na uglu Šenoine i ulice Branilaca grada.

Nacionalni spomenik nalazi se na zemljištu označenom kao k.č. 1793/1, 1793/2, 1793/3, 1793/4, 1793/5, 1799, 1800/1, 1800/2, 1800/3, 1800/4, 1802/1, 1802/2 i 1802/3, k.o. Centar Sarajevo IV (novi premjer), odnosno k.č. 190, 194 i 399, k.o. Sarajevo XXXIX; k.č. 398, 376, 229, 206, 350, 207, 101, 208, 33 i 192, k.o. Sarajevo XLVIII (stari premjer), z.k. uložak br. XXXIX/41, XXXIX/151, XXXIX/196; dio XLVIII/114, XLVIII/174, XLVIII/244, XLVIII/245, općina Centar, Kanton Sarajevo, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Historijski podaci

Prve sestre Milosrdnice, čiji je zaštitnik sveti Vinko Paulski, dolaze u Sarajevo **krajem osmanskog perioda, tačnije 13.11.1871. godine**¹. "Bijele sestre"² odmah po dolasku u Sarajevo otvaraju Žensku školu sa oko pedeset štíćenica³.

¹ Vidi: Sestre Berislava Vračić, Alfonsa Kovačić, *Sestre milosrdnice II – poglavlje Družbine filijale u Bosni i Hercegovini* (Zagreb: Naklada Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskog u Zagrebu, 1998), 429-430.

Godine 1874. na obali Miljacke, župnik fra Grga Martić kupuje zemljište na kojem su izgrađeni biskupski stan, škola i samostan sestara milosrdnica. Novoizgrađena škola je bila jednospratnica sa 6 soba, a njena izgradnja je stajala 1440 forinti⁴.

Zbog požara koji se desio oko **1879. godine**, kada je uništen dom sestara, sestre milosrdnice su se privremeno preselile u Zagreb, ali se u Sarajevo vraćaju već u februaru **1880. godine**⁵.

Neposredno po dolasku Josipa Stadlera u Sarajevo, **14. juna 1882. godine**, biskup Stadler kupuje zemljište na uglu Čemaluše (današnje Titove ulice) i Kezmanove ulice (današnja Šenoine ulica) i poklanja ga Sestrama milosrdnicama, kako bi na toj lokaciji sagradile Crkvu, samostan i školu. Za tu svrhu, **8. maja 1883. godine** je dobijena građevinska dozvola, a gradnja prvog dijela kompleksa završena je **19. novembra 1883. godine**⁶. Projektant je najvjerovatnije bio **Josip Vancaš**⁷, autor najvećeg broja katoličkih vjerskih objekata u Bosni i Hercegovini za vrijeme austrougarskog perioda⁸. Do 1883. godine izgrađeni su **Crkva** i **Samostan** gdje se vršila školska nastava na uglu današnjih ulica Titove i Šenoine⁹, dok je zasebna školska zgrada (**Učiona i Zavod milosrdnih sestara**) na uglu ulica Šenoine i Branilaca grada (ulica Franje Josipa – naziv iz austrougarskog perioda) izgrađena **1904. godine**¹⁰.

Crkva svetog Vinka Paulskog predstavlja **najstariji sačuvani izgrađeni katolički vjerski objekat iz austrougarskog vremena** u Sarajevu.¹¹

---

² Taj naziv nose s obzirom da se red Sestara milosrdnica pretežno bavi radom u medicinskim organizacijama i bolnicama.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid., 431.

⁶ Dopis Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga, Provincija Majke divne iz Sarajeva broj 14/2011 od 25. januara 2011. godine. Sestra Ivka (s.m. Terezija) Karača, provincijalna glavarica. Sarajevo: 25. januara 2011. godine.

⁷ Snježana Mutapčić, "Sarajevske crkve kroz povijest umjetnosti." *Hrvatska misao, časopis za umjetnost i znanost.* (1999) 140.

⁸ Nerijetko se dešavalo da Vlada projekt odbije nudeći projekte svojih stručnjaka i izvođenje u njenoj režiji. Kako je u ovakvim slučajevima župnik sve potrebne upute i dozvole dobijao od Ordinarijata, iz sačuvane arhivske građe vidimo da Stadler nije pristajao na kompromise, ostajući pri odluci da se crkve grade po Vancaševim projektima, iako je Vlada obećavala pokriće troškova, ako bi se gradilo po njenim projektima. Jela Božić, *Arhitekt Josip pl. Vancaš, značaj i doprinos arhitekturi Sarajeva u periodu austrougarske uprave* - doktorska disertacija (Sarajevo: Arhitektonski fakultet u Sarajevu, 1989), 37.

⁹ Urbanistička mapa centralnog dijela Sarajeva iz 1886. godine – historijska dokumentacija Službe za katastar općine Centar Sarajevo, 24. januar 2011. godine.

¹⁰ Cjelokupan kompleks sa zgradom Škole na jugu se pojavljuje na urbanističkoj mapi Sarajeva iz **1903. godine** - Geometar Iohann. Kremser. Feldskizze 56, Feldskizze 25; Stadt Sarajevo, Masstab 1:390.625. Sarajevo: 1903, urbanistički plan.

¹¹ „Godine 1878. nastade u školstvu sretan preokret. Još iste godine otvori vlada u Travniku mušku osnovnu školu. Dvije godine kasnije dolazi „učiona milosrdnih sestara“. Nakon daljnje dvije godine (1882) osniva se gimnazija, a opet baš iza dvije godine (1884) proširiše Milosrdnice svoju školu na razrede „više djevojačke škole“. Vidi: O. Kamilo Zabeo D.I. *Travnička spomenica – prigodom pedeset-godišnjice nadbiskupskog sjemeništa i nadbiskupske velike gimnazije u Travniku 1882-1932*, str. 61, Sarajevo: Naklada Akademije „Regina Apostolorum“, 1932: 61; Odluka o proglašenju **historijske građevine – Zgrade nekadašnjeg Samostana i škole časničkih sestara milosrdnica u Travniku** nacionalnim spomenikom, na sjednici Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika održanoj od 20. do 26. novembra 2007. godine u Sarajevu.

Po useljenju u samostanski objekat **1883. godine**, otvoren je 5. razred Više djevojačke škole, a pohađalo ga je 7 učenica. Sljedećih godina, postupno se otvarao po jedan viši razred, a otvoreno je i dječije zabavište¹².

Godine 1893. u školskom dvorištu je izgrađena jednospratna kuća za vjeroučitelja u kojoj su obično živjela i po 3 dječaka iz siromašnih porodica, kao i uposlenici *Sestarskog gospodarstva "Lurda"* koji se nalazio u današnjoj ulici Čekaluša na broju 61.

Godine 1899. osnovnu školu je pohađalo 206, a Višu djevojačku školu 45 učenica. Zbog stalnog povećanja broja učenica, obrazovnu ustanovu je bilo potrebno nadograditi u dva navrata **1888. i 1899. godine**¹³.

Nekoliko godina kasnije, **1902. godine**, enterijer Crkve sv. Vinka je oslikan od strane Dragutina Inchiostri Medenjaka¹⁴. Zidne slike su izgubljene tokom ratnih razaranja (1992-1995).

Godine 1904. kada je za direktora Zavoda svetog Vinka izabran dr. Ivan Šarić, izvršena je izgradnja namjenske školske zgrade gdje je smještena *Učiona i Zavod milosrdnih sestara*. Projektant zgrade je bio Josip Vančaš¹⁵. Taj objekat je nadovezan na postojeću samostansko-školsku zgradu na južnoj strani današnje Šenoine ulice, a za tu svrhu je podignut zajam od 107.000 kruna na 25 godina¹⁶.

Namjenski **školski objekat** je izgrađen u skladu sa uredbama projektovanja po normativima novih građevinskih propisa, odnosno **Građevinskog reda za Zemaljski glavni grad Sarajevo iz 1893. godine**. Ti propisi nadopunjuju prvu austrougarsku građevinsku regulativu iz 1880. godine¹⁷.

Godine 1908. kada je proglašena aneksija Bosne i Hercegovine, u Zavod svetog Vinka je smješteno 500 austrougarskih vojnika koji su u značajnoj mjeri oštetili kompleks¹⁸.

Godine 1912. izvršen je inspekcijski nadzor rada škola smještenih u Zavodu, te su nakon urednog nalaza **Viša djevojačka i osnovna škola** dobili *pravo javnosti*.

Jula 1914. godine školske prostorije je zaposjela austrougarska vojska.¹⁹

Prva restauracija Crkve sv. Vinka se odigrala **1921. godine**²⁰, podaci o postupku nisu sačuvani.

Godine 1925. dokupljen je dio dvorišta kompleksa, gdje se s proljeća **1926. godine** započelo s uređenjem igrališta, vrta i voćnjaka²¹.

---

¹² Vračić, Kovačić. Nav. djelo. Zagreb, 1998, str. 432.

¹³ Ibid., 433.

¹⁴ Mutapčić, 140.

¹⁵ Božić, 197; Miroslav Prstojević. *Zaboravljeno Sarajevo* (Sarajevo: PP "IDEJA", 1992), 159.

¹⁶ Na raskrsnici sa današnjom ulicom Branilaca grada, u nivou drugog sprata zgrade postavljen je kip svetog Vinka. Vidi: Vračić, Kovačić, 434.

¹⁷ Zakonskom regulativom iz 1893. godine, razrađeni su propisi po kojima se primjenjuju građevinski materijali do tančina i donesene su precizne norme u pogledu dimenzioniranja novih objekata. Sve javne zgrade, morale su se graditi od kvalitetne pečene cigle ili kamena, pokrivati vatrootpornim materijalom, a stepeništa su morala biti građena od kamena ili nekog drugog vatrootpornog materijala. Građevinskim redom je propisana i širina ulica, ali i trotoara prema objektima. Vidi: Borislav Spasojević. *Arhitektura stambenih palata austrougarskog perioda u Sarajevu* (Sarajevo: Svjetlost, 1988), 13.

¹⁸ Vračić, Kovačić, 435.

¹⁹ Ibid., 437.

²⁰ Dopis Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga, Provincija Majke divne iz Sarajeva broj 14/2011 od 25. januara 2011. godine – sestra Ivka (s.m. Terezija) Karača, provincijalna glavarica. Sarajevo: 25. januara 2011. godine.

²¹ Ibid., 445.

Krajem **1931. godine** u Zavodu svetog Vinka otvorena je *kuhinja za siromahe*, koja je radila i tokom čitavog **II svjetskog rata**²².

Godine 1939. u Zavodu je otvorena *Stručna zanatska škola*, koju je prve školske godine pohađalo 31 učenica²³.

Dana **13. aprila 1941. godine**, tokom avionskog bombardovanja Sarajeva, polupani su prozori i vrata škole, a većim dijelom je uništen školski namještaj. Neposredno poslije u prostorije škole se useljava njemačka vojska koja je učinila znatnu štetu.²⁴

Godine 1945. u prostorije Škole ulazi Narodnooslobodilačka vojska, a posjed Zavoda svetog Vinka Paulskoga se proglašava državnim vlasništvom²⁵.

U periodu neposredno nakon završetka II svjetskog rata izvršeno je uklanjanje kipa svetog Vinka Paulskog koji se nalazio u niši školskog objekta na jugoistoku cjeline.

Prema naredbi Ministarstva prosvjete broj 2411 od **11. februara 1946. godine** izvršena je predaja školskog arhiva osnovne škole od školske godine 1880/81. do 1944/45.²⁶

Zabilježeno je da se u Samostanu svetog Vinka **1947. i 1948. godine** nalazilo samo 10 sestara²⁷, koje su se bavile održavanjem Crkve, te je **1948. godine** u unutrašnjosti Crkve sv. Vinka postavljen oltarski vitraž *Sveti Vinko i siročad*²⁸.

Godine 1949. sestre milosrdnice su prisiljene na selidbu u dio prizemlja zgrade u Titovoj ulici. Kompleks je napušten tokom juna mjeseca iste godine kada su sestre preselile u Kraljevu Sutjesku, osim jedne sestre koja je ostala u Sarajevu u službi održavanja Crkve svetog Vinka Paulskoga. U zgradi je tada djelovalo "Preduzeće za podjelu filmova u BiH"²⁹.

U periodu 1962-65 godina izvršena je restauracija enterijera Crkve sv. Vinka pod rukovodstvom Ljube Novakovića, uz stručni nadzor sestre Ivane Berhmane Šimeta, akademske slikarice iz Zagreba. U skladu s novim crkvenim propisima oltar je okrenut prema naosu, a izvršeno je i pomjeranje svetih kipova i crkvenih slika³⁰. U istom periodu izvršena je gradnja **savremenog poslovnog objekta** u nizu, oslonjenog na zapadni bok Crkve.

Tokom cijele druge polovine XX vijeka, pa do 1992. godine, Samostan je imao polifunkcionalnu društvenu namjenu. Tu su bili smješteni fotoklub, kafana i studentski centar. U unutrašnjem dvorištu, u koje se ulazilo kroz pasaž iz Šenoine ulice, se nalazila streljana lokalnog streljačkog kluba. U istom dvorištu, na južnoj strani, prema ulici Branilaca grada, šezdesetih godina XX vijeka je izgrađena poslovna zgrada *GP Vranice*, koja se oslanjala na školsku zgradu izgrađenu 1904. godine. Tokom istog perioda, zgrada je korištena od strane *OŠ Veselin Masleša*.

---

²² Ibid., 447.

²³ Ibid., 448-449.

²⁴ Ibid., 451.

²⁵ Ibid., 451-452.

²⁶ Arhiva je predana IX narodnoj osnovnoj školi u Sarajevu. Na isti način je predana Arhiva Ženske realne gimnazije Državnoj I ženskoj realnoj gimnaziji u Sarajevu, koja je preuzela i Arhiv građanske škole. Arhiv ženske zanatske škole predan je Državnoj stručnoj školi u Sarajevu. Godine 1947, II ženskoj gimnaziji u Sarajevu predan je inventar fizikalnog kabineta i hemijska zbirka - Ibid 453.

²⁷ Ibid., 454.

²⁸ Mutapčić, 140.

²⁹ Ibid., 454.

³⁰ Mutapčić, 140; Dopis Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga, Provincija Majke divne iz Sarajeva broj 14/2011 od 25. januara 2011. godine – sestra Ivka (s.m. Terezija) Karača, provincijalna glavarica. Sarajevo: 25. januara 2011. godine.

Godine 1992. Crkva svetog Vinka je pogođena s nekoliko granata u zoni krova, tako da je enterijer oštećen. Tom prilikom je uništeno platno Gabrijela Jurkića "Marta i Marija"³¹. Pored toga, uništen je vitraž iz 1948. godine *Svetog Vinka i siročadi*³².

Oktobra 1996. izvršena je poslijeratna opravka krovne konstrukcije i enterijera Crkve³³.

Godine 1997. izrađen je projekat restauracije stare zgrade Samostana u kojem je predviđeno smještanje *Zdravstvene ustanove svetog Vinka*. Projekat je izrađen od strane firme "Tadić" projektiranje i inženjering iz Žepča. Realizacija većeg dijela projekta je dovršena naredne **1998. godine**, s tim da zdravstvena institucija nije započela sa radom.

Dvije hiljaditih zgrade Škole građene 1904. godine je obnovljena. Tom prilikom je izvršena obnova fasada, kao i izmjena drvene vanjske stolarije bijelim pvc pozicijama. Izvršena je adaptacija potkrovlja gdje je smješten upravni kadar. Izvršeno je oblaganje holova i originalnog kamenog stepeništa protivkliznom keramikom. Nastavni kabineti su primjereno opremljeni za nastavu, a cjelokupan enterijer, uključujući sanitarne prostorije, je savremeno opremljen. Po završetku radova, 13. septembra **2004. godine** obavljen je tehnički prijem zgrade, a u objekat je smještena *Srednja medicinska škola Zavod svetog Vinka*, koja djeluje u *Sustavu katoličkih "Škola za Europu"*.

Krajem prve decenije XXI vijeka, nakon rušenja poslovnog objekta *GP Vranice*, u unutrašnjem dvorištu je započeta gradnja poslovnog objekta sa 4 nivoa podzemnih garaža i 5 spratova iznad. **Do 2011. godine** novi objekat nije dovršen, a u dvorištu se nalazi građevinska jama opasana armiranobetonskim prstenom u kojoj se skupljaju značajne količine atmosferske vode.

Krajem 2010. godine završeni su dodatni radovi na uređenju enterijera Crkve svetog Vinka Paulskog.

2. Opis dobra

Graditeljska cjelina se sastoji od objekta **crkve** smještene na zapadnoj strani kompleksa duž Titove ulice, zgrade **samostana** koji se nadovezuje sa istočne strane Crkve, a nalazi se na križanju ulica Titove i Šenoine i zgrade **škole**, na južnom dijelu kompleksa, a nalazi se na raskrsnici ulica Šenoine i Branilaca grada. U prostoru definiranom južnim krajem crkve i samostana, odnosno zapadnom stranom škole i sjevernom stranom ulice Branilaca grada je smješteno unutrašnje **dvorište** graditeljske cjeline.

Tlocrtna površina crkve iznosi 206 m², samostana 771 m², škole 549 m² i dvorišta 2157 m². **Visina** crkve i samostana, od kote terena do sljemena dvovodnog krova iznosi oko 14,00 metara, a visina škole do kote sljemena dvovodnog krova iznosi 20,00 metara. Ukupna **dužina** fronta cjeline raspoređene duž Titove ulice iznosi 29,75m, duž Šenoine ulice 87,70cm i duž ulice Branilaca grada 23,45m.

---

³¹ Dopis Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga, Provincija Majke divne iz Sarajeva broj 14/2011 od 25. januara 2011. godine – sestra Ivka (s.m. Terezija) Karača, provincijalna glavarica. Sarajevo: 25. januara 2011. godine.

³² Mutapčić, 140.

³³ Dopis Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga, Provincija Majke divne iz Sarajeva broj 14/2011 od 25. januara 2011. godine – sestra Ivka (s.m. Terezija) Karača, provincijalna glavarica. Sarajevo: 25. januara 2011. godine.

Ulazi u crkvu i samostan su usmjereni prema Titovoj ulici, dok su ulazi u objekat škole, kao i dio samostanske zgrade koja će imati funkciju zdravstvene institucije usmjereni ka Šenojnoj ulici. Prema unutrašnjem dvorištu su usmjereni sporedni ulazi u zgrade Samostana i Škole.

Osnovni **materijal** korišten za izgradnju kompleksa je kvalitetna opeka, a u **pogledu stilskog određenja**, svi objekti su izgrađeni u historicističkom maniru, izuzev zgrade Škole, gdje su vidljivi uticaji secesije. Svi pripadajući objekti graditeljske cjeline (Crkva, Samostan, Škola) su međusobno povezani podužnim hodnicima izvedenim duž Samostana, paralelnim sa Titovom i Šenojnom ulicom³⁴.

CRKVA

Crkva pripada tipu **jednobrodnih objekata** zidanih opekama **sa zvonikom** na sjeveru i **apsidom** na jugu. Objekat ima **pravougaonu osnovu** dimenzija 7,90m x 21,60m, a uzdužna osovina je orijentirana u pravcu sjever – jug. **Visina** objekta do strehe dvovodnog krova iznosi 10,60m, do sljemena 14,00m i do vrha šatorastog krova zvonika 23,40m. Unutrašnjost se sastoji od **narteksa, naosa i svetišta**.

Na sjevernoj strani se nalaze uvučene kamene stepenice širine 2,50m koje vode do dvokrilnog **ulaza** dimenzija 1,50m x 2,50m sa nadsvjetlom. Na ulaz se nadovezuje **narteks** dimenzija 6,70m x 3,30m, u kojem se nalazi vjetrobran. Iznad narteksa se nalazi **kor** dimenzija 6,70m x 3,90m, gdje je smješten par drvenih stepenica kojima se pristupa izdignutom prostoru širine 2,00m, na sjeveru ispod zvonika. Pristup **zvoniku** dimenzija 2,60m x 2,60m je omogućen preko drvenog poklopca u stropu dimenzija 80cm x 80cm.

Centralni prostor u crkvi predstavlja **naos**³⁵, čija širina odgovara širini narteksa, a dužina iznosi 9,30m. Naos je po dužini podijeljen kontraforovima širine 65cm na 3 jednaka dijela – traveje natkrivene bačvastim svodom. Između polukružno završene **apside** dimenzija 4,60m x 4,40m na jugu i naosa na sjeveru se nalazi kameni **oltar** crkve dimenzija 1,60m x 1,00, na postolju visine 1,00m. Na istočnoj strani apside pozicionirana su jednokrila vrata kojima je omogućen pristup **sakristiji** dimenzija 2,50m x 4,10m, na koju se prema sjeveru nadovezuje prolaz dimenzija 5,70m x 1,50m, kojim je crkva dodatno povezana sa zgradom samostana.

SAMOSTAN

Samostanska zgrada predstavlja **uglovnicu** koja se sastoji od **sjevernog dijela** usmjerenog ka Titovoj ulici dimenzija 21,85m x 23,13m i **istočnog dijela** usmjerenog ka Šenojnoj ulici dimenzija 25,88m x 14,55m. Sjeverni dio ima isključivu funkciju samostana, a u istočni dio je opremljen kao zdravstvena institucija.

Glavni ulaz u **samostan** ostvaren je masivnim dvokrilnim drvenim vratima dimenzija 1,45m x 2,00m sa nadsvjetlom, usmjerenim ka Titovoj ulici³⁶. Ulaz u istočni dio samostana je indirektan i vodi preko dva ulaza na sjevernoj strani škole, kojima su povezani Šenojina ulica i sporedno dvorište.

Na glavni ulaz u **prizemni dio samostana** na sjeveru nadovezuje se hodnik širine 2,00m. Na južnom kraju tog hodnika nalazi se **trokrako stepenište** širine 1,60m kojima se pristupa etažama iznad i podrumu. **Prema zapadu** je izveden

³⁴ U funkcionalnom smislu, sjeverno krilo zgrade škole i južni kraj zgrade samostana predstavljaju jednu cjelinu, s obzirom da je u tim dijelovima cjeline predviđen rad zdravstvene institucije „Sveti Vinko“.

³⁵ U procesu posljednje obnove crkve u naosu i apsidi su postavljeni vitraji (njih pet) kao dar vjernika (donatora) iz Sjedinjenih Američkih Država. Vitraji su šablonski, fabrički sastavljeni tako da je njihova likovna vrijednost upitna. Prizori vitraja istočnog zida: Isuse, u tebe se uzdam; Prizori vitraja apside: Sv. Vinko Paulski i Sv. Katarina Labure; Prizori vitraja zapadnog zida: Sv. Lujza de Marillac i Sv. Josip radnik.

³⁶ Prema dvorištu su usmjereni još jedan dvokrilni i 2 jednokrila sporedna ulaza.

podužni hodnik kojim je omogućen **pristup crkvi**, a na **sjeveroistoku** se nalazi prostor ukupnih dimenzija 7,10m x 12,90m gdje su predviđeni **kuhinja** i **trpezarija**.

Prvu prostoriju **istočnog dijela samostana**, gledajući s juga, predstavlja prijemni hol dimenzija 7,50m x 13,60m, gdje je smješteno stepenište savremene izrade i lift. Sjeverno se nalaze specijalističke ordinacije, apoteka i drugi prostori.

Prostorna i funkcionalna dispozicija sprata i potkrovlja samostana je slična dispoziciji prizemlja, s tim što se iznad kuhinje i trpezarije pojavljuju samostanske prostorije.

ŠKOLA

Školska zgrada, kao i samostan, predstavlja **uglovnicu** koja se sastoji od **istočnog dijela** usmjerenog ka Šenojnoj ulici dimenzija 28,20m x 14,55m i **južnog dijela** usmjerenog ka ulici Branilaca grada dimenzija 10,75m x 23,45m.

Glavni ulaz ostvaren je dvokrilnim drvenim vratima dimenzija 1,60m x 2,10m sa nadsvjetlom, smještenim na južnom kraju Šenoine ulice³⁷.

Na glavni ulaz nadovezuje se **ulazni hodnik** smjera istok – zapad, dužine 17,00m i širine 3,00m, kojim se s južne strane pristupa **fiskulturnoj sali** dimenzija 19,00m x 6,40m, a sa sjeverozapadne strane **dvokrakom stepeništu** širine kraka od 1,60m. Na ulazni hodnik sa sjeverne strane se nadovezuje **hodnik istočnog dijela Škole** postavljen u smjeru jug – sjever, kojim su spojeni škola samostan³⁸. Iz tog hodnika se pristupa **prostorijama različitih veličina** i namjene.

Osnovna **prostorna dispozicija etaža iznad** južnog i istočnog dijela škole je slična kao u prizemlju, s razlikom što se tu nalaze isključivo nastavni kabineti.

U zoni potkrovlja se nalaze prostorije uprave Škole, a u zoni **suterena** je smještena kotlovnica.

U zoni **unutrašnjeg dvorišta** cjeline nalazi se otvorena građevinska jama opasana armiranobetonskim platnom, gdje su predviđene podzemne garaže predviđenog poslovnog objekta. Ostatak dvorišta ima funkciju otvorenog javnog parkinga.

Materijalizacija

U pogledu **materijalizacije**, svi nosivi zidovi cjeline su građeni od opeke. Širina vanjskih zidova crkve iznosi 60 cm, samostana 55 cm i škole 75 cm³⁹, s tim da se ta širina na gornjim etažama smanjuje. Debljina unutrašnjih zidova se kreće u rasponu od 12cm do 55 cm, a materijalizacija je izvršena u različitim materijalima. Vanjski i unutrašnji zidovi su malterisani i bojeni. Temelji su izvedeni u kamenu, a problem hidroizolacije je rješavan gradnjom suhozida. Unutrašnja stepeništa su prekrivena keramičkim pločicama, kao i veći dio podnih površina samostana i škole. Pod crkve je pokriven kamenim pločama, a kor parketom⁴⁰, kao i odaje sestara na spratovima samostana. Unutrašnja i vanjska stolarija su izmijenjeni, a postavljene su

---

³⁷ Na sjevernom kraju prema samostanu se nalazi **dodatni ulaz** u kompleks dimenzija 3,50m x 2,50m, na koji su postavljena metalna rolo – vrata. U istoj osovini, ali sa suprotne (zapadne) strane objekta se nalazi **ulaz** dimenzija 1,50m x 2,20m **usmjeren ka unutrašnjem dvorištu**. Iz tog predulaznog prostora, dimenzija 3,20m x 6,55m, omogućen je pristup školi, ali i samostanskoj zgradi. Do kraja XX vijeka na tom mjestu se nalazio otvoreni pasaž koji je povezivao Šenojnu ulicu i unutrašnje dvorište.

³⁸ Prizemni dio istočnog dijela je dio zdravstvene institucije i funkcionalno je odvojen od škole.

³⁹ Iste debljine su i unutrašnji nosivi zidovi.

⁴⁰ Drvetom je obložena i ograda kora.

pvc pozicije različite hromatske obrade⁴¹. Izuzetak predstavljaju ulazni portali crkve i samostana usmjereni ka Titovoj ulici koji su drveni, kao i prozori metalne konstrukcije na crkvi gdje su postavljeni vitraji. Konstrukcija krovova je drvena, pokrivena crijepom. Škola i crkva su pokriveni klasičnim crijepom, a samostan je pokriven biber crijepom. Šatorasti krov zvonika je pokriven pocinčanim limom.

Svijetla visina Crkve svetog Vinka (od kote poda do tjemena bačvastog svoda) iznosi 10,50m. Svijetla visina suterena Samostana iznosi 2,20m, prizemlja 3,90m, prvog sprata 3,50m i potkrovlja 2,80m.

Fasada

U pogledu oblikovanja **fasada crkva i samostan** su izvedeni u strogom **historicističkom maniru**, čiji je izraz **najbliži neoromanici**. Na fasadama **škole**, koje su izvedene kao nastavak fasade samostana duž Šenoine ulice, vidan je uticaj **secesije**. Škola predstavlja klasično komponiranu zgradu, ali sa reduciranim secesijskim dekorativnim elementima⁴².

Sjeverna fasada cjeline je usmjerena ka Titovoj ulici i sastoji se od zapadnog dijela - Crkve i istočnog dijela - Samostana.

Istočna fasada cjeline usmjerena ka Šenoinoj ulici i sastoji se od sjevernog samostanskog dijela i južnog dijela - Škole.

Južna fasada cjeline usmjerena ka ulici Branilaca grada odgovara južnoj fasadi Škole.

Sjeverna fasada Crkve je simetrične kompozicije u čijem se središtu nalaze dvokrilna vrata dimenzija 1,50m x 2,50m sa nadsvjetlom. Ulaz je uvučen u zasvođenu nišu dimenzija 2,50m x 5,95m, u čijem se gornjem dijelu nalazi okulus prečnika 1,70m. Sa bočnih strana se nalazi par uskih lučno završenih otvora dimenzija 50cm x 2,25m. U gornjoj zoni se nalazi centralni lučno završeni prozor sa 2 bočna okulusa prečnika 1,00m. U osovini fasade, iznad se nalazi lučni otvor na zvoniku dimenzija 1,25m x 1,90m. Na **južnoj fasadi** usmjerenoj ka unutrašnjem dvorištu nalazi se apsidalni završetak sa lučno završenim prozorom u osovini dimenzija 90cm x 220cm. Bočne fasade nisu sagledive, obzirom da se sa istoka nalazi samostan, a sa zapada poslovni objekat iz druge polovine XX vijeka.

U nastavku prema istoku se nalazi **sjeverna fasada Samostana** koja se sastoji od istočnog uvučenog dijela na kojem se nalazi ulazni portal dimenzija 1,45m x 2,00m i po 2 bočna prozora dimenzija 105cm x 105cm sa nadsvjetlom, i zapadnog isturenog dijela na kojem se nalaze 2 prozora istih dimenzija. U zoni sprata se, u osovinama prozora ispod, nalazi ukupno 7 istovjetnih prozora. **Istočna fasada Samostana** predstavlja kompozicioni nastavak sjeverne fasade gdje se u dva nivoa (prizemlje i sprat) nalazi po 15 istovjetnih prozora kao na sjevernoj fasadi.

Na istočnoj fasadi Škole u nivoima prizemlja i 2 sprata, raspoređeno je po 13 dvokrilnih prozora sa nadsvjetlima, dimenzija 140cm x 2,65cm i 140cm x 2,45cm. Monumentalnost kompozicije je naglašena pomoću dva krajnja (sjeverni i južni) plitka rizalita⁴³, gdje je smješten po jedan vertikalni red prozora. U zoni prizemlja rizalita nalaze se secesijski dekorirani ulazni portali veličine 3,50m x 2,50m i 1,60m x 2,10m sa nadsvjetlom. U osovini prvog ulaza iznad se nalazi skulpturalni element –

⁴¹ Na pojedinim unutrašnjim pozicijama su postavljena drvena vrata. Takva vrata se nalaze na prelazu između Crkve i Samostana.

⁴² U kompromisu s historicizmom, nije ni mogla nastati izuzetna secesijska arhitektura, ali je zato njena neosporna vrijednost u izvanredno skladnom proporcijiranju zgrade u cjelini i detalju. Božić, 197-198.

⁴³ Ibid.

maskeron⁴⁴. Zona suterena, gdje su postavljeni pravougaoni prozori, je odvojena linijskim vijencem postavljenim u visini prozorskih klupica prizemlja, a kompozicija fasade je zaokružena snažno istaknutim krovim vijencem. Površina fasade iznad suterena je prekrivena plitkom fasadnom rustikom na koju su aplicirani secesijski ukrasi. U zoni nadprozornika drugog sprata izvedene su profilirane secesijske plohe, koje susrećemo i ispod prozorskih klupica prozora oba sprata⁴⁵.

Južna fasada Škole u oblikovnom smislu predstavlja nastavak istočne fasade, s tim što se iznad prozora drugog sprata nalaze **izraženiji secesijski motivi**. Secesijski ukras je koncentrisan u strogo određene zone oko prozora i naročito ispod krovnog vijenca, u vidu trake s motivom stiliziranog kestenovog lista, koju prekida disk između međuprozorskih polja⁴⁶. Ta fasada se sastoji od 8 redova prozora istog oblika i dimenzija kao na istočnoj.

U nivou drugog sprata, na **jugoistočnom uglu** se nalazi zasvođena niša visine 3,20m gdje je bio postavljen kip svetog Vinka Paulskog. Interesantan je način na koji Vancaš rješava spoj kompozicijski i dekorativno različitih fasada. Zasijecanjem ugla akcentiranog polukružnom nišom u zoni drugog kata uspostavlja dojam cjelovitosti kompozicije⁴⁷.

Dvorišne fasade predstavljaju sporedne fasade kompleksa gdje su usmjereni sporedni ulazi i prozori različite veličine raznih prostora cjeline.

Pokretne umjetnine

Vremenom je crkva **ukrašena vitrajem** (Sv. *Vinko i siročad* iz 1948), **zidnim slikama** Dragutina Inkiostri Medenjaka iz 1902, **pomičnim slikama** (*Isus kod Marije i Marte, Dvojica učenika na putu u Emaus i Isus na Maslinskoj gori, Dvanaestogodišnji Isus propovijeda u hramu*, vjerovatno djela Gabrijela Jurkića), **vrijednim oltarima** (oltar Majke Božje i sv. Andrije) sa drvenim skulpturama i **drvenim raspelom** bez korpusa. Umjetnine su uglavnom izmještene u druge objekte Milosrdnica ili stradale u periodu 1992-1996 godine.

Skulpture koje su bile elementi oltara, danas su u veoma lošem sanju, a čuvaju se u vlažnom podrumu što doprinosi njihovom propadanju. Prema podacima o gradnji crkve moguće je pretpostaviti da je oltar sa bojenim skulpturama od drveta izrađen krajem 19. stoljeća u neorenesansnom stilu, vjerovatno u tirolskoj radionici *Ferdinand Stuflesser*⁴⁸.

Do danas je očuvano deset drvenih skulptura i jedna gipsana:

1. Tajna večera

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 130 cm x 67 cm

Opis: U pogledu kompozicije autor preuzima renesansne uzore. Isus je u središtu, a njemu s desna i lijeva sjede apostoli. Jedini među akterima prizora izdvojen je Juda

⁴⁴ Slične figure su prisutne iznad ulaznih portala u 3 škole građene tokom istog historijskog perioda u Gimnazijskoj ulici u Sarajevu (I gimnazija i Osnovna škola kod Drvenija mosta iz 1890/91 i Umjetnička škola iz 1905. godine). Taj ulaz je danas zaštićen metalnim rolo – vratima savremene izvedbe.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Osnovana 1875. godine. Danas ima dva sjedišta St. Ulrich, 1855-1926 i Ortisei, Tirol.

– što je uobičajena ikonografija. Iako je riječ o finijem duborezbarskom radu, dubina prizora je izostavljena.

2. Sv. Josip sa Isusom

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 125 cm

Opis: Sv. Josip ogrnut zelenim maforionom sa zlatnožutim floralnim ukrasom u naručju drži Isusa. Malenom Isusu nedostaju ručice, ali je moguće pretpostaviti da su bile u položaju blagosiljanja. Isusovu i Josipovu glavu okružuje aureol.

3. Anđeo sa djetetom

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 125 cm

Opis: Anđeo je u bijeloj odori, pognute glave sa zlatnožutom kosom i rumenim obrazima, a ispred njega stoji dijete. Prizor djeluje kao materijalizacija narodne izreke/vjerovanja koja kaže da djecu čuvaju anđeli.

4. Sv. Alojzije

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 125 cm

Opis: Sveti Alojzije prikazan je u svećeničkoj odori – dominantno bijeloj sa tamnim obrubima. Jednu je ruku privio k tijelu dok drugom blagosilja.

5. Blažena djevica Marija

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 125 cm

Opis: Djevica Marija ogrnuta je maforionom plave boje koji je ukrašen zlatnim ornamentom. Ruke koje izviruju ispod ogrtača, sklopljene su u molitveni položaj. Marijina glava ukrašena je zelenim vijenacem i aureolom sa zvijezdama.

6. Sv. Ante sa djetetom

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 125 cm

Opis: Sv. Ante odjeven u tamnu odoru tipičnu za franjevački svećenički red u naručju drži dijete u bijeloj haljinici raširenih ruku.

7. Sv. Bernardica

Autor: neznani autor

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: vajarski rad, gips

Dimenzije: 105 cm

Natpis/potpis: desni donji ugao ikone /Franz Schmidt Wien/

Opis: Sv. Bernardica prikazana je dok kleči u molitvi. Skulptura nije bojena i pretrpjela je značajna oštećenja.

8. Anđeo

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 65 cm

Opis: Anđeo u zlatnoj odori, raširenih krila prikazan je u molitvenom stavu.

9. Uskrsli Isus

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 65 cm

Opis: Isusovo golo tijelo ogurnuto je maforionom crvene boje. Lijeva ruka mu je skrivena dok desnom, uzdignutom blagosilja.

10. Anđeo

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 65 cm

Opis: Anđeo u zlatnoj odori, raširenih krila i pognute glavice, prikazan je u molitvenom stavu

11. Sv. Agneza

Autor: tirolska radionica (komparativna analiza upućuje na radionicu *Ferdinand Stuflesser*)

Vrijeme izrade: posljednja decenija XIX stoljeća

Tehnika: kombinirana tehnika / duborez i ulje na drvetu

Dimenzije: 65 cm

Opis: Svetica ljupkog djevojačkog lica u naručju desne ruke drži janje. U kosi joj je vijenac od cijeca, a odjevena je u ružičasti maforion.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Graditeljska cjelina – Crkve svetog Vinka Paulskoga u Sarajevu nalazi se u sklopu *Ambijentalne cjeline ulice Maršala Tita u Sarajevu*, u okviru *Gradske*

ambijentalne cjeline Sarajeva, upisane na Privremenu listu nacionalnih spomenika Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika pod rednim brojem 546.

Na istoj Privremenoj listi, **Crkva svetog Vinka u Sarajevu** je upisana pod rednim brojem 525.

Programom razvoja Gradskog jezgra Sarajeva iz 2000. godine predviđena je izrada urbanističkog projekta "Šenoina-pasaž". Prema nacrtu Urbanističkog projekta nisu predviđene izmjene ili intervencije na **Crkvi svetog Vinka Paulskoga**⁴⁹.

Po podacima dobijenim od strane Zavoda za zaštitu spomenika Federalnog ministarstva kulture i sporta⁵⁰, **Crkva svetog Vinka Paulskoga u Titovoj ulici 42 u Sarajevu** nije upisana u registar spomenika kulture.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Prva restauracija Crkve se odigrala **1921. godine**, ali nije sačuvana dokumentacija o izvedenim radovima.

U periodu 1962-65 godina izvršena je restauracija enterijera Crkve sv. Vinka pod rukovodstvom Ljube Novakovića, uz stručni nadzor sestre Ivane Berhmane Šimeta, kada je oltar okrenut prema naosu.

Oktoobra 1996. izvršena je opravka krovne konstrukcije i enterijera Crkve, a projektnu dokumentaciju naslovljenu kao *Djelimična rekonstrukcija i sanacija crkve "Sv. Vinka" u Ulici Maršala Tita broj 42* u Sarajevu, izradila je *stambena zadruga "Svod"*⁵¹.

Godine 1997/98. izveden je projekat restauracije Samostana u kojem je predviđeno smještanje *Zdravstvene ustanove svetog Vinka*, od strane firme "Tadić" iz Žepča.

Godine 2004. završena je restauracija školske zgrade građene 1904. godine, od kada je u objekat smještena Katolička srednja medicinska škola.

Krajem 2010. godine završeni su dodatni radovi na uređenju enterijera Crkve sv. Vinka.

5. Sadašnje stanje dobra

Graditeljska cjelina – Crkve svetog Vinka Paulskoga u Sarajevu je nakon restauratorskih i drugih zahvata izvedenih u periodu 1995 – 2004 godina, bezprijekorno održavana, ali se kao problem pojavljuju potkopani temelji Crkve u zoni apside. Takvo stanje je uzrokovano izvedbom podzemne armiranobetonske konstrukcije gdje su predviđene garaže poslovne zgrade u zoni unutrašnjeg dvorišta. Gradnja objekta je obustavljena, a u nezaštićenom građevinskoj jami se nalaze velike količine vode koja predstavlja potencijalni izvor zaraze u blizini školskog objekta, a potencijalno pospješuje mogućnost konstruktivne destabilizacije Crkve, Škole i

⁴⁹ Dopis Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo broj 02-23-689/11 od 07.02.2011. godine.

⁵⁰ Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sklopu Federalnog ministarstva kulture i sporta broj 07-40-4-391-1/11 od 07.02.2011. godine.

⁵¹ Rješenje Općine Centar broj 07/A-364-700/96 od 27.08.1996. godine.

Samostana⁵². Radovi u periodu 1995 – 2004 su izvedeni bez odobrenja nadležnog Federalnog ministarstva prostornog uređenja.

Započetim građevinskim poduhvatom je spriječena mogućnost kolskog prilaza i snabdijevanja kompleksa iz unutrašnjeg dvorišta.

6. Specifični rizici

- statička destabilizacija temelja cjeline⁵³

III - ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom ("Službeni glasnik BiH", br.33/02 i 15/03), Komisija je donijela odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A.Vremensko određenje

Dobra nastala od prahistorije do 1960. godine

C.Umjetnička i estetska vrijednost

- ii. Kvalitet materijala,
- iii. Proporcije,
- iv. Kompozicija,
- v. Vrijednost detalja,
- vi. Vrijednost konstrukcije.

D.Čitljivost (dokumentarna, naučna, obrazovna vrijednost)

- iii. Djelo značajnog umjetnika ili graditelja

E.Simbolička vrijednost

- ii. Sakralna vrijednost,
- iv. Vežanost za rituale ili obrede.

F.Ambijentalna vrijednost

- ii. Značenje u strukturi i slici grada,
- iii. Objekat ili skup objekata je dio cjeline ili područja

G. Izvornost

- i. Oblik i dizajn,
- v. Položaj i smještaj u prostoru

H. Jedinstvenost i reprezentativnost

- iii. Djelo vrhunskog umjetnika ili graditelja

---

⁵² Dopis ravnatelja KŠC mr. Ivica Mrše i direktorice Srednje medicinske škole Miodjke Kuburović broj 48./2010. od 26. februara 2010. godine, Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, pod naslovom *Primjedbe na Nacrt urbanističkog projekta „Pasaž Šenoina“ – I faza (lokalitet „Vranica“)*. Sarajevo: 26. februara 2010. godine.

⁵³ Destabilizacija temelja je uzrokovana neovlaštenom izgradnjom garaže. Radovi nemaju odobrenje nadležnog Federalnog ministarstva prostornog uređenja, s obzirom da zona spada u *Gradsku ambijentalnu cjelinu Sarajevo*, koja se nalazi na *Privremenoj listi* Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika pod *rednim brojem 546*.

I. Cjelovitost

- i. Fizička cjelovitost (kompaktnost),
- iii. Zaokruženost (kompletnost).

Sastavni dio ove odluke su: Imovinsko-vlasnička dokumentacija

- kopija katastarskog plana 1793/1, 1793/2, 1793/3, 1793/4, 1793/5, 1799, 1800/1, 1800/2, 1800/3, 1800/4, 1802/1, 1802/2, 1802/3, k.o. Centar Sarajevo IV (novi premjer), br. plana: Sarajevo - 148; Razmjera 1:1000 (stari premjer k.č. br. 190, 194 i 399, k.o. Sarajevo XXXIX; k.č. br. 398, 376, 229, 206, 350, 207, 101, 201, 208, 33, 192, k.o. Sarajevo XLVIII, izdata 02.02.2011. godine od strane Službe za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar Općine Centar, Kanton Sarajevo, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina;

- Zemljišnoknjižni izvadak sa historijatom za zemljišne parcele br. 190 i 194, k.o. Sarajevo XXXIX, broj z.k. uložka XXXIX/41 i XXXIX/151 (stari premjer), Nar. br. 065-0-RZ-11-511 (197-198; 199-200) od 09.02.2011, izdao Zemljišno knjižni ured Općinskog suda u Sarajevu, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina;

- Zemljišnoknjižni izvadak za zemljišnu parcelu br. 399, k.o. Sarajevo XXXIX, broj z.k. uložka XXXIX/196 (stari premjer), Nar. br. 065-0-RZ-11-511 (065-0-Nar-01-0 7463) od 09.02.2011, izdao Zemljišno knjižni ured Općinskog suda u Sarajevu, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina;

- Zemljišnoknjižni izvadak za zemljišne parcele br. 398, 376, 229, 206, 350, 207, 101, 208, 33 i 192, k.o. Sarajevo XLVIII, broj z.k. uložka XXXIX/41, XXXIX/151, XXXIX/196; dio XLVIII/114, XLVIII/174, XLVIII/244, XLVIII/245 (stari premjer), Nar. br. 065-0-RZ-11-1043 od 04.03.2011, izdao Zemljišno knjižni ured Općinskog suda u Sarajevu, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Dokumentacija o prethodnoj zaštiti dobra

- Dopis Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo broj 02-23-689/11 od 07.02.2011. godine;

- Dopis Zavoda za zaštitu spomenika u sklopu Federalnog ministarstva kulture i sporta broj 07-40-4-391-1/11 od 07.02.2011. godine.

Fotodokumentacija

- Historijska fotografija Crkve svetog Vinka Paulskoga i Samostana (pogled iz današnje

Titove ulice) iz austrougarskog perioda;

- Historijske fotografije Crkve svetog Vinka Paulskoga i Samostana (pogled iz današnje

Titove ulice) iz međuratnog perioda;

- Historijska fotografija Crkve svetog Vinka Paulskoga i Samostana (pogled iz današnje

- Titove ulice) iz šezdesetih godina XX vijeka;
- Historijska fotografija zgrade Škole u sklopu kompleksa iz austrougarskog perioda;
- Historijske fotografije zgrade Crkve svetog Ante na Bistriku u Sarajevu prije 1917. godine
(Odluka o proglašenju Graditeljske cjeline - Franjevačkog samostana i Crkve sv. Ante u Sarajevu, zajedno sa pokretnom imovinom u Sarajevu nacionalnim spomenikom, na sjednici Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika održanoj od 06. do 10. Novembra 2006. godine u Sarajevu);
- Fotografije postojećeg stanja kompleksa, uradio arh. Adi Ćorović, januar/februar 2011.
(fotografirano digitalnim fotoaparatom Sony DSC – H10).
- Fotografije postojećeg stanja kompleksa, uradio arh. Aida Bucalović, april 2011.
(fotografirano digitalnim fotoaparatom Sony DSC – H10).

Tehnička dokumentacija

- Urbanističke mape centralnog dijela Sarajeva iz 1882, 1886. i 1898. godine – historijska dokumentacija Službe za katastar Općine Centar Sarajevo, 24. januar 2011. godine;
- Urbanističke mape centralnog dijela Sarajeva iz 1882. i 1883. godine – Dokumentacija Historijskog arhiva Sarajevo, 26. januar 2011. godine;
- Geometar Iohann. Kremser. Feldskizze 56, Feldskizze 25; Stadt Sarajevo, Masstab 1:390.625. Sarajevo: 1903, urbanistički plan;
- Projekat restauracije Samostana u kojem je predviđeno smještanje *Zdravstvene ustanove svetog Vinka*. Projekat firme "Tadić" projektiranje i inženjering iz Žepča, 1997. godina;
- Nacrt postojećeg stanja – arh. Amra Sarić, Sarajevo, 2011. godina.

Ostala dokumentacija

- Kopija Đačke knjižice Bogdanić (Emila) Štefice rođene u Travniku 16.01.1923. godine, iz školske godine 1932/33, četvrti razred Narodne osnovne škole *Zavod sv. Vinka*. Sarajevo: Narodna osnovna škola *Zavod sv. Vinka*, Kraljevina Jugoslavija, Drinska banovina, 1932/33 godina;
- Dopis Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskoga, Provincija Majke divne iz Sarajeva broj 14/2011 od 25. januara 2011. godine – sestra Ivka (s.m. Terezija) Karača, provincijalna glavarica. Sarajevo: 25. januara 2011. godine;
- Dopis Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo broj 02-23-689/11 od 07.02.2011. godine;
- Dopis direktora KŠC mr. Ivica Mrše i direktorice Srednje medicinske škole Mioljke Kuburović broj 48./2010. od 26. februara 2010. godine, Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, pod naslovom *Primjedbe na Nacrt urbanističkog projekta „Pasaž Šenoina“ – I faza (lokalitet „Vranica“)*. Sarajevo: 26. februara 2010. godine;
- Dokumentacija *Srednje medicinske škole Zavod svetog Vinka*, koja djeluje u *Sustavu katoličkih „Škola za Europu“*, Sarajevo februar 2011. godine.

Korištena literatura

Tokom vođenja postupka proglašenja **dobra** nacionalnim spomenikom, korištena je sljedeća literatura:

1932. O. Kamilo Zabeo D.I. *Travnička spomenica – prigodom pedeset-godišnjice nadbiskupskog sjemeništa i nadbiskupske velike gimnazije u Travniku 1882-1932*. Sarajevo: Naklada Akademije „Regina Apostolorum“, 1932.
1973. Bejtić, Alija. *Ulice i trgovi Sarajeva*. Sarajevo: Muzej grada Sarajeva, 1973.
1987. Krzović, Ibrahim. *Arhitektura Bosne i Hercegovine, 1878-1918* Sarajevo: Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine, 1987.
1988. Spasojević, Borislav. *Arhitektura stambenih palata austrougarskog perioda u Sarajevu*. Sarajevo: Svjetlost, 1988.
1989. Dimitrijević, Branka. *Arhitekt Karl Paržik - doktorska disertacija*. Sarajevo: Arhitektonski fakultet sveučilišta u Zagrebu, 1989.
1989. Božić, Jela. *Arhitekt Josip pl. Vancaš, značaj i doprinos arhitekturi Sarajeva u periodu austrougarske uprave - doktorska disertacija*. Sarajevo: Arhitektonski fakultet u Sarajevu, 1989.
1992. Prstojević, Miroslav. *Zaboravljeno Sarajevo*. Sarajevo: PP "IDEJA", 1992.
1998. Vračić, Berislava, Kovačić, Alfonsa. *Sestre milosrdnice II – poglavlje Družbine filijale u Bosni i Hercegovini*. Zagreb: Naklada Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskog u Zagrebu, 1998.
1999. Mutapčić, Snježana. "Sarajevske crkve kroz povijest umjetnosti." *Hrvatska misao, časopis za umjetnost i znanost*. Sarajevo: Matica hrvatska, 1999.
2005. Odluka o proglašenju **Katedrale (Katedrala - Crkva Srca Isusova) u Sarajevu** nacionalnim spomenikom, na sjednici Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika održanoj od 25. do 31. januara 2005. godine u Sarajevu.
2006. Odluka o proglašenju **Graditeljske cjeline - Franjevačkog samostana i Crkve sv. Ante u Sarajevu, zajedno sa pokretnom imovinom** u Sarajevu nacionalnim spomenikom, na sjednici Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika održanoj od 06. do 10. novembra 2006. godine u Sarajevu.
2007. Odluka o proglašenju **historijske građevine – Zgrade nekadašnjeg Samostana i škole časnih sestara milosrdnica u Travniku** nacionalnim spomenikom, na sjednici Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika održanoj od 20. do 26. novembra 2007. godine u Sarajevu.
2009. **Odluka o proglašenju Muzičke akademije (Zavod Svetog Augustina)** u Sarajevu nacionalnim spomenikom, na sjednici Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika održanoj od 08. do 14. septembra 2009. godine u Sarajevu.

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:

Adi Ćorović, diplomirani inženjer arhitekture,

*saradnik za cjeline graditeljskog naslijeđa i kulturne krajolike
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika*

Učesnik u istraživanju i izradi Prijedloga odluke

(autor dijela o pokretnom naslijeđu):

*Aida Bucalović, diplomirani historičar umjetnosti i diplomirani bibliotekar,
vanjski saradnik Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika*